

ДО ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

МУЗИЧУК Едуард Олександрович - науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем правового забезпечення діяльності поліції та протидії злочинності навчально-наукового інституту № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8695-8807>

УДК: 342.95 (477)

DOI: <https://doi.org/10.32782/NP.2024.2.46>

У межах даної статті здійснено комплексний аналіз ефективності діяльності Національної поліції України в умовах воєнного стану. Проаналізовано реформи в системі Національної поліції України, спрямовані на підвищення прозорості її діяльності, забезпечення боротьби з корупцією та вдосконалення взаємодії з громадськістю.

Розглянуто інституційні та організаційні перетворення, що вплинули на здатність поліції забезпечувати публічну безпеку та порядок, попереджати злочинність та ефективно протидіяти широкому колу загроз у різних сферах життєдіяльності суспільства.

Висвітлено виклики, з якими стикається Національна поліція України в умовах воєнного стану, економічної нестабільності та зростання соціальних проблем. Зазначено, що особливого значення ефективність діяльності поліції набуває в умовах воєнного стану. У таких умовах поліція повинна бути здатною оперативно реагувати на внутрішні загрози, підтримувати публічну безпеку та порядок та забезпечувати координацію з військовими структурами. Виклики воєнного стану підвищують ризики злочинності, соціальної дестабілізації та паніки серед населення, тому поліція має діяти чітко, рішуче та професійно.

Ключові слова: Національна поліція України, ефективність діяльності, реформування, рівень злочинності, правовий режим воєнного стану, законодавче забезпечення.

Постановка проблеми

Забезпечення безпеки громадян є одним із ключових завдань держави, яке переважно реалізується в ході діяльності Національної поліції України (далі – поліції). В умовах сучасних викликів, таких як підвищення рівня злочинності, загострення проблеми терористичних загроз в усьому світі, а також повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну, ефективність діяльності поліції стає вирішальним фактором для підтримки стабільності в державі. Однак, незважаючи на здійснені реформи, спрямовані на модернізацію роботи поліції, виникають питання щодо їх результативності. Недостатня довіра населення до правоохоронних органів, поширення корупції та низький рівень розкриття злочинів викликають занепокоєння щодо спроможності поліції виконувати свої функції на належному рівні. Отже, актуальною є необхідність наукового аналізу ефективності діяльності поліції. Дослідження цього питання дозволить виявити слабкі місця у діяльності органів і підрозділів поліції, а також запропонувати рекомендації із підвищення її ефективності.

Стан дослідження теми

Широке коло питань у сфері оцінювання ефективності діяльності поліції досліджували такі провідні вітчизняні вчені, як О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, В. Т. Білоус, В. М. Василенко, С. М. Гусаров, О. В. Джафарова, О. Ю. Дрозд, М. В. Завальний, І. В. Зозуля, Т. Є. Кагановська, О. М. Ключ

єв, А. Т. Комзюк, С. Ф. Константінов, С. І. Корсун, К. Б. Левченко, О. І. Миколенко, Р. В. Миронюк, О. М. Музичук, Є. С. Назимко, О. Ю. Прокопенко, О. Ю. Салманова, О. Ю. Синявська, В. В. Сокурєнко, І. М. Шопіна та ін. Водночас в умовах воєнного стану ефективність діяльності поліції переосмислюється з огляду на фундаментальні перетворення в безпекових реаліях функціонування суспільства та держави.

Мета і завдання дослідження

Метою цієї статті є здійснення комплексного дослідження ефективності діяльності поліції в умовах воєнного стану. Для досягнення вказаної мети необхідно вирішити такі завдання: визначити основні фактори, які впливають на ефективність діяльності поліції; проаналізувати вплив реформ в системі поліції на підвищення прозорості її діяльності, забезпечення боротьби з корупцією та вдосконалення взаємодії з громадськістю; виокремити напрями підвищення ефективності діяльності поліції; встановити сутність і складові ефективності діяльності поліції в умовах воєнного стану.

Наукова новизна дослідження зводиться до того, що автором у межах дослідження було втілено новітнє для вітчизняної адміністративно-правової доктрини бачення сутності і складових ефективності діяльності поліції в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу

Ефективність діяльності поліції відіграє вирішальну роль у забезпеченні належного стану безпеки в державі, а також впливає на соціальну стабільність і рівень довіри громадян до влади. Поліція є основним органом, що відповідає за підтримання публічної безпеки та порядку, протидію злочинності та захист прав громадян.

Однією з ключових сфер діяльності поліції є забезпечення публічної безпеки та порядку, особливо під час масових заходів, протестів та інших публічних подій. Як стверджує І. Богданенко, присутність поліції на таких заходах створює умови для безпеки громадян і запобігає правопорушенням, що забезпечує стабільність і порядок у суспільстві. Ефективна робота поліції

у цьому напрямку мінімізує ризики виникнення конфліктних ситуацій, що впливає на загальний рівень безпеки [1, с. 32].

Протидія злочинності – ще одна важлива сфера діяльності поліції. Ефективність у боротьбі з кримінальними правопорушеннями, організованою злочинністю та іншими загрозами залежить від оперативності та професіоналізму поліцейських. Рівень злочинності в державі є прямим показником ефективності правоохоронних органів. Зниження кількості тяжких злочинів свідчить про якісну роботу поліції і підтримує почуття захищеності у громадян [2, с. 321].

Ключовою сферою діяльності поліції є розслідування кримінальних правопорушень. Оперативне виявлення та затримання правопорушників сприяє зниженню рівня злочинності в країні та формує усвідомлення серед населення невідворотності покарання як стримуючого фактору для потенційних злочинців. Поліція також активно працює над профілактикою кримінальних правопорушень, співпрацюючи з місцевими громадами, реалізуючи просвітницькі програми серед молоді та забезпечуючи контроль за дотриманням законодавства в ключових сферах.

Оцінка ефективності діяльності поліції ґрунтується на кількох важливих показниках. Одним із головних є рівень розкриття кримінальних правопорушень. Високий показник розкриття свідчить про успішну роботу правоохоронців, а також підвищує довіру громадян до поліції. Ще одним показником є загальний рівень злочинності – його зниження демонструє ефективну роботу поліції в профілактичній сфері. Важливим також є рівень довіри громадян до поліції, який впливає на співпрацю правоохоронців із населенням та можливість запобігання злочинам. Оперативність реагування на виклики громадян також є суттєвим показником ефективності роботи поліції. Час реагування безпосередньо впливає на можливість швидкого надання допомоги та зниження негативних наслідків правопорушень [3, с. 106].

Значний вплив на підвищення ефективності Національної поліції мали реформи, розпочаті після революції Гідності

2014 року. Одним із найважливіших кроків стало створення патрульної поліції (липень – листопад 2015), орієнтованої на відкритість та прозорість у взаємодії з громадянами. Це сприяло підвищенню довіри суспільства до правоохоронців. Реформування також торкнулося системи підготовки поліцейських з акцентом на розвиток навичок комунікації з населенням. Важливою складовою реформ стало впровадження нових технологій: сучасних систем відеоспостереження, автоматизованих процесів і аналітичних платформ, що дозволило підвищити оперативність реагування та точність розслідувань [4, с. 296].

Однак попри певні досягнення поліція все ще стикається з низкою проблем. Однією з основних є недостатність фінансування та ресурсів, що обмежує можливості правоохоронців у забезпеченні якісної матеріально-технічної бази.

Загалом ефективність роботи поліції є важливим чинником для забезпечення безпеки в державі. Реформи, які були проведені після 2014 року, дали позитивні результати, але існує потреба в подальшому вдосконаленні системи правоохоронних органів. Покращення умов праці, боротьба з корупцією та впровадження новітніх технологій можуть сприяти підвищенню ефективності діяльності поліції та забезпеченню стабільності та безпеки в Україні [5, с. 9].

Для подальшого підвищення ефективності діяльності органів і підрозділів поліції необхідно звернути увагу на кілька важливих напрямів. Перш за все, варто акцентувати увагу на покращенні умов праці та матеріально-технічного забезпечення. Сучасне обладнання, доступ до технологій та інноваційних рішень допоможуть поліцейським більш оперативно реагувати на виклики та розслідувати кримінальні правопорушення з використанням сучасних аналітичних інструментів. Це також включає підвищення заробітної плати працівників, що зменшить ризику корупції та вдосконалисть систему відбору кадрів до поліції.

Ще одним напрямом є протидія корупції. Адже корупція залишається однією з основних проблем у правоохоронній системі України. Для її подолання необхідні системні кроки, спрямовані на підвищення

прозорості та відповідальності всіх рівнів управління поліції. Важливими аспектами протидії корупції можуть бути посилення внутрішнього контролю та створення незалежних підрозділів, які забезпечуватимуть дотримання законності у поліції [6, с. 35].

Важливим напрямом також є тісна співпраця поліції з місцевими громадами. Довіра до поліції є критичним елементом для забезпечення загальної безпеки. Поліцейські, які активно взаємодіють із громадянами, зможуть краще розуміти проблеми на місцях та вчасно реагувати на потенційні загрози. Розширення програм взаємодії з громадянами, таких як громадські патрулі, спільні ініціативи з профілактики злочинності та освітні заходи, сприятиме зниженню рівня правопорушень і підвищенню загальної безпеки [7, с. 49].

Не менш важливим напрямом є боротьба з організованою злочинністю та новими викликами, такими як кіберзлочинність. Сучасні технології надають злочинним угрупованням нові можливості для реалізації протиправних дій. Відповідно поліція повинна мати ресурси та знання для протидії цим загрозам. Важливими аспектами діяльності поліції у контексті даного напрямку виступають інвестування у підготовку спеціалістів з кібербезпеки, розробка нових методів боротьби з транснаціональними злочинними групами та активна співпраця з міжнародними організаціями та правоохоронними органами іноземних країн [8, с. 112].

Напрямом підвищення ефективності діяльності органів і підрозділів поліції є і розвиток людського капіталу. Це передбачає не лише базову підготовку поліцейських, але й постійне підвищення кваліфікації, зокрема в таких сферах, як психологія, міжособистісна комунікація та взаємодія з громадою. Важливо розвивати кадрові підрозділи, забезпечувати їх сервісну орієнтованість та спрямованість на розвиток особистісного потенціалу працівників.

Ще одним напрямом є підтримка громадян і суспільства в цілому. Громадяни повинні бачити в даному правоохоронному органі партнерів, готових забезпечити їхній захист і дотримання їхніх прав. Для цього важливо, щоб робота поліції була прозорою,

а самі поліцейські демонстрували повагу до прав і свобод кожного громадянина. Відновлення довіри через відкритість, відповідальність і професіоналізм допоможе забезпечити кращу комунікацію між населенням та поліцією, що сприятиме підвищенню загального рівня безпеки в державі [9, с. 314].

З цього постає, що ефективна діяльність поліції є не лише показником успішності правоохоронної системи, але й запорукою стабільності в державі. Поліція, яка працює прозоро, професійно і має достатньо ресурсів для виконання своїх завдань, може забезпечити надійний захист громадян і підтримувати порядок у суспільстві.

Висока ефективність діяльності поліції є особливо необхідною у період правового режиму воєнного стану, коли державні інституції, включаючи поліцію, мають забезпечувати ефективну відсіч принципово новим загрозам, що постають перед суспільством. Під час воєнного стану країна стикається з низкою викликів: зовнішня агресія, внутрішня дестабілізація, погіршення економічної ситуації, зростання рівня злочинності. У таких умовах роль поліції стає ще більш важливою [10, с. 67].

У період воєнного стану підвищується ймовірність загострення соціальних проблем. Громадяни можуть опинитися в стресових ситуаціях, що сприяє збільшенню випадків мародерства, незаконного обігу зброї тощо. Ефективна робота Національної поліції дозволяє швидко реагувати на такі загрози, забезпечуючи безпеку громадян. Здатність поліції діяти оперативно і рішуче в цей час є критично важливою для підтримання публічної безпеки та порядку [11, с. 42].

Однією з ключових загроз у період воєнного стану є ризик зростання рівня організованої злочинності. Окремі особи, у тому числі наділені владними повноваженнями, можуть використовувати нестабільність для власних цілей, намагаючись отримати особисту вигоду зі зниження рівня контролю з боку правоохоронних органів. Поліція має бути готовою до боротьби з такими загрозами, активно проводячи профілактичні заходи, посилюючи контроль за ключовими сферами життєдіяльності суспільства та стримуючи можливі правопорушення [12, с. 17].

Варто зазначити, що в умовах воєнного стану відбувається переосмислення ефективності діяльності поліції в контексті зростання відповідальності поліції за взаємодію з військовими підрозділами та іншими силовими структурами. Координація дій між різними органами і підрозділами є необхідною для забезпечення комплексного підходу до вирішення проблем безпеки. Поліція не тільки підтримує публічну безпеку та порядок, але й виконує широке коло завдань, пов'язаних із забезпеченням життєдіяльності населення на деокупованих і прифронтових територіях, контролем за дотриманням комендантської години, протидією диверсійно-розвідувальним групам та іншими загрозами [13, с. 55].

В умовах воєнного стану, коли громадяни можуть відчувати нестабільність та страх, важливо, щоб поліція демонструвала спроможність контролювати ситуацію. Висока оперативність реагування на правопорушення, відкритість у комунікації з громадянами та чіткість дій є ключовими факторами, що сприяють підтримці високої довіри до поліції та державних інституцій у цілому [14, с. 138].

Невід'ємною складовою ефективності діяльності поліції в умовах воєнного стану стає боротьба з дезінформацією та ворожою пропагандою, що може дестабілізувати внутрішню ситуацію. Поліція має активно співпрацювати з іншими органами і підрозділами в боротьбі з ворожими інформаційно-психологічними операціями.

Таким чином, висока ефективність діяльності поліції у період воєнного стану є запорукою збереження внутрішньої стабільності та забезпечення публічної безпеки та порядку. Поліція відіграє ключову роль у боротьбі з внутрішніми загрозами, взаємодії з військовими структурами, захисті прав і свобод громадян. Ефективна робота поліції в умовах воєнного стану сприяє не лише захисту національної безпеки держави, але й забезпеченню довгострокової стабільності та розвитку суспільства.

Висновки

Таким чином, ефективна робота поліції прямо впливає на зниження рівня зло-

чинності. Високий рівень розкриття кримінальних правопорушень та оперативність у реагуванні на загрози сприяють зміцненню довіри громадян до правоохоронної системи. Важливе значення в ході підвищення ефективності діяльності поліції мали реформи, розпочаті після революції Гідності 2014 року, зокрема створення патрульної поліції, забезпечення орієнтованості на європейський простір і впровадження сучасних технологій.

Корупція залишається однією з основних проблем, що підриває довіру до поліції та обмежує її можливості. Для цього потрібні системні заходи щодо підвищення прозорості, внутрішнього контролю та боротьби з корупційними практиками на всіх рівнях.

Співпраця поліції з місцевими громадами є критично важливою для підтримання правопорядку. Залучення громадян до спільних заходів з профілактики злочинності сприяє більш ефективному реагуванню на загрози на місцях.

Особливого значення ефективність діяльності поліції набуває в умовах воєнного стану. У таких умовах поліція повинна бути здатною оперативно реагувати на внутрішні загрози, підтримувати публічну безпеку та порядок та забезпечувати координацію з військовими структурами. Виклики воєнного стану підвищують ризики злочинності, соціальної дестабілізації та паніки серед населення, тому поліція має діяти чітко, рішуче та професійно.

Ефективна діяльність поліції в умовах воєнного стану потребує підтримки інновацій, таких як нові технології для боротьби з кіберзлочинністю та покращення матеріально-технічного забезпечення.

Отже, висока ефективність діяльності поліції є фундаментом для забезпечення безпеки та стабільності в державі. Вона потребує не лише постійної уваги до професіоналізації та покращення матеріально-технічної бази, але й розвитку стратегічного бачення, яке враховує як сучасні загрози, так і виклики майбутнього. Ефективна діяльність поліції сприяє не лише захисту громадян від злочинності, а й формує стійкість суспільства в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів, зокрема в умовах воєнного стану.

Література

1. Богданенко І. П. Профілактична діяльність підрозділів ювенальної превенції в умовах воєнного стану // Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 1 липня 2022 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2022. С. 31-33.

2. Перелигіна Р. В., Дмитришак Ю. І. Щодо стратегії боротьби з організованою злочинністю (на прикладі України та Іспанії). *Часопис Київського університету права*. № 4 (2019). С. 320-324.

3. Колодяжний М. Г. Стратегія зменшення можливостей учинення злочинів: зарубіжні реалії, перспективи запровадження в Україні : монографія. Харків : Право, 2018. 228 с.

4. Манжай О. В. Особливості аналітичної і технічної складової підготовки фахівців для Національної поліції України // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2019. С. 295-298.

5. Балинська О. М. Нормативна основа співпраці поліцейського та громадян в Україні // Сучасні стратегії та перспективи оптимізації взаємодії поліції і населення в соціумі: матеріали круглого столу, 23 листопада 2017 р. / упорядники З. Р. Кісіль, Л. Й. Гуменюк. Львів: ЛьвДУВС, 2017. С. 7-12.

6. Арзянцева Д. Використання непрямих методів контролю майнового становища особи як засіб подолання корупції // Актуальні проблеми запобігання та протидії корупції: тези I Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 28 жовтня 2021 року). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2021. С. 34-36.

7. Кучеровський О. О. Теоретико-методологічні засади організації надання поліцейських послуг у сфері забезпечення публічної безпеки: дис. докт. філософії: 281 «Публічне управління та адміністрування». Дніпро, 2024. 226 с.

8. Федчак І. А. Основи кримінального аналізу : навчальний посібник. Львів : Львів-

ський державний університет внутрішніх справ, 2021. 288 с.

9. Федчишин А. Діяльність національної поліції щодо захисту прав і свобод людини: сучасний стан, проблеми та перспективи в Україні. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. № 4 (20). С. 311-316.

10. Головчук В. Кримінально-правова охорона національної безпеки в умовах збройної агресії проти України // Організаційно-правове забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 7 липня 2023 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2023. 340 с. С. 66-69.

11. Кубаєнко А. В., Ульянов І. В., Крижановська О. В. Превентивна діяльність підрозділів Національної поліції України: навчально-методичний посібник для підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістра у Національному університеті «Одеська юридична академія». Одеса: Юридична література, 2024. 65 с.

12. Богатирьов І., Богатирьов А. Організована злочинність в умовах воєнного стану: проблеми та шляхи їх подолання. *Закон і кордон*. 2024. № 1(3). С. 5-26.

13. Омарова К. Ч. Протидія майновим злочинам в умовах воєнного стану // Актуальні питання протидії злочинності в умовах воєнного стану: збірник матеріалів Всеукраїнської науково – практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 25 листопада 2022 року). Кривий Ріг, 2022. С. 54-57.

14. Стратегічні комунікації для фахівців сектору безпеки і оборони : практичний

порадник / [Л. Ф. Компанцева, О. В. Акульшин, М. О. Гай та ін. ; за заг. ред. Л. Ф. Компанцевої]. Київ : Нац. акад. СБУ, 2019. 212 с.

THE ISSUE OF THE EFFECTIVENESS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

Within the scope of this article, a comprehensive analysis of the effectiveness of the National Police of Ukraine under martial law has been carried out. The reforms in the system of the National Police of Ukraine aimed at increasing the transparency of its activities, ensuring the fight against corruption and improving interaction with the public have been analyzed.

Institutional and organizational transformations that affected the ability of the police to ensure public safety and order, prevent crime and effectively counter a wide range of threats in various spheres of society's life are considered.

The challenges faced by the National Police of Ukraine in the conditions of martial law, economic instability and growing social problems are highlighted. It is noted that the effectiveness of police activity acquires special importance in the conditions of martial law. In such conditions, the police must be able to quickly respond to internal threats, maintain public safety and order, and ensure coordination with military structures. Invocations of martial law increase the risks of crime, social destabilization and panic among the population, so the police must act clearly, decisively and professionally.

Keywords: National Police of Ukraine, efficiency of activity, reformation, level of crime, legal regime of martial law, legislative support.